

Ekologické zemědělství & bio ve zkratce

Biopotraviny

- Biopotraviny jsou jakékoli zboží ze statků, které dodržují pravidla ekologického zemědělství (a dostaly proto příslušný certifikát).
- Poptávka po biopotravinách rapidně roste. Jenom mezi roky 2005 a 2006 se český trh zvětšil o 49 %. S několikaletým zpožděním tak kopíruje trend v západoevropských zemích.
- Prozatím tvoří pouze 0,35 % spotřeby potravin. Ale pohled do evropských zemí, které jsou před námi, ukazuje, kam trend v příštích letech půjde.

Pravidla ekologického zemědělství

- Ekologické zemědělství prakticky vylučuje používání pesticidů (s výjimkou malých

dávek několika vybraných anorganických látek). Využívá raději přirozené nepřátele škůdců, vhodné střídání či kombinace plodin, odolné odrůdy a podobná opatření.

- Nepoužívá ani průmyslová hnojiva. Sází na chlévský hnůj, zaorávání rostlin a další přirozené postupy.
- Krávy, prasata, slepice a další zvířata musí mít podmínky, jež odpovídají jejich přirozeným potřebám: možnost pohybu, stáj vystlanou slámou, přirozené krmivo.
- Při výrobě biopotravin se nesmí používat umělá aditiva – barviva, konzervanty, aromatické látky, dochucovadla, emulgátory a podobně.

Průmyslové zemědělství

- České průmyslové zemědělství nadále silně zatěžuje krajinu. Spotřeba pesticidů a průmyslových hnojiv na začátku devadesátých let prudce klesla (a je daleko nižší

než třeba v Německu). Ale poté začala zase povolna stoupat.

- Celkem 21 % sledovaných českých koupališť nesplňuje dokonce ani slabší, povinné normy čistoty vody. Hlavní problém: tzv. vodní květ, která vzniká vinou znečištění dusíkem a fosforem. A skoro 13 % vzorků z pramenů, vrtů a studní překračuje limit pro obsah dusičnanů. Přitom 50 % dusíku v evropském povodí Labe pochází ze zemědělství.
- Vládní zpráva ukázala, že v české zemědělské krajině soustavně ubývá ptáků. Počty se zvýšily po roce 1990 – ale pak opět klesaly a dnes jsou nižší než kdykoli v osmdesátých letech.
- Miliony slepic či prasat žijí v nelidských podmínkách českých průmyslových velkochovů – továren na maso. Třeba slepice stráví celý život namačkána na ploše velké asi jako arch papíru A4.

České ekologické zemědělství

- Ekologickými pravidly se řídí hospodaření na přibližně 7 % české zemědělské půdy.
- V České republice je přes 1300 ekologických statků a více než 250 firem, které vyrábějí biopotraviny.
- Ale 82 % plochy ekologického zemědělství tvoří louky a pastviny (kde je přechod na ekologické hospodaření poměrně snadný). Ekologických polí nebo sadů je nadále velmi málo.

Biopotraviny z dovozu

- Více než 56 % biopotravin v českých obchodech pochází z dovozu (2006 – poslední dostupná statistika).
- Dováží se i zboží, které by snadno mohli dodávat čeští zemědělci a výrobci: mléčné výrobky, těstoviny, oleje a tuky či zelenina.
- Supermarkety tak nabízejí desítky druhů importovaných biopotravin. Třeba Plus Discount – který loni vedl ambiciózní reklamní kampaň na podporu své značky

Biobio – v dotazníkovém průzkumu Hnutí DUHA uvedl, že čtyři pětiny sortimentu dováží. Velkou většinu svého zboží importují také Kaufland nebo Billa.

- Dovoz je zbytečně promarněná příležitost pro české zemědělství. Zbytečně přichází o místo na trhu a hlavně – o šanci přejít na zdravější hospodaření, které tolik nezatěžuje krajinu agrochemikáliemi.

Proč chybí biopotraviny

- Supermarkety v dotazníkovém průzkumu často jako důvod, proč nabízejí biopotraviny z dovozu, uváděly nedostatečnou nabídku domácího zboží.
- Hlavní překážka: pekárny, mlékárny, výrobci uzenin, zpracovatelé zeleniny a další velké potravinářské podniky nevyrábějí bio. Přitom poptávka spotřebitelů roste.
- Proto na trhu chybí české biopotraviny a hlavně základní potraviny: bio chleba, máslo, některé sýry či další mléčné výrobky, uzeniny, zpracovaná zelenina.
- Výzkum Hnutí DUHA oslovil 77 velkých potravinářských podniků. Pouze pětina uvedla, že vyrábí biopotraviny. Ale jen malá část – třetina – o tom ani neuvažuje.

Je bio lepší?

- Bezesporu. Ekologické hospodaření snižuje zatížení krajiny. Desítky studií, které podrobně srovnávaly početnost ptáků, motýlů a jiného hmyzu, pavouků či rostlin, to znovu a znovu statisticky potvrdily. Rozmanitost druhů bývá v průměru o 30 % větší. Dánské výzkumy zjistily, že na ekologických statcích žije dvoj- až trojnásobně více ptáků.
- Platí to hlavně pro užitečné druhy – dravý hmyz, pavouky či ptáky. Naopak počty škodlivých motýlů jsou stejné na ekologických i průmyslových farmách.
- Z ekologických statků odtéká do řek asi o polovinu méně dusíku než z průmyslových farem.
- Ale jsou biopotraviny zdravější? Záleží na konkrétním případě. Někdy bezesporu

ano. Krávy, které dostávají zelené krmivo, mají v mléce více omega-3-mastných kyselin, důležitých pro prevenci onemocnění srdce a cév. Nizozemské děti, které soustavně pijí biomléko, mají prokazatelně méně ekzémů. Polská biorajčata obsahují více sušiny, cukrů, vitamínu C či betakarotenu. Podobných výsledků je celá řada.

- Ale jiné studie nenašly žádný měřitelný rozdíl mezi bio a potravinami z průmyslového zemědělství. Studií, kde bio vychází lépe, a těch, kde se neliší, je zhruba na stejno.
- A co ještě stojí za zmínku: v některých výzkumech dávali lidem naslepo bio a běžné potraviny. Měli srovnat, které vzorky jsou lepší. Ochutnávači přitom dávali přednost biopotravinám. K takovému výsledku došly pokusy s jablky, mrkví, bramborami či zelím.

Oživení venkova

- Ekologické zemědělství také pomáhá oživit ekonomiku venkova. Utrácí více za místní pracovní sílu a méně za agrochemikálie dovezené odjinud. Proto vytváří více pracovních míst a peníze navíc zůstávají doma.
- Podle propočtů Hnutí DUHA by zvýšení podílu ekologického zemědělství na 20 % české půdy vytvořilo na venkově 3500 až 7000 nových pracovních míst.

Proč bývá bio dražší

- Ano, biopotraviny jsou obvykle dražší než běžné zboží. (Neplatí to vždy: Pro-bio liga zjistila, že například bio hovězí na svíčkovou pořídíte v obchodech o 13 % levněji než maso z průmyslového zemědělství.)
- Má to více příčin. Patří mezi ně i nákladná výroba v malém. Až začnou biopotraviny tvořit větší část trhu, přirozeně zlevní.
- Do cen se promítá i nízká konkurence na českém trhu s biopotravinami. Lidská práce při ochraně před škůdci je také dražší než agrochemikálie – a do ceny zboží z průmyslového zemědělství se (zatím) nepromítají ekologické škody.

Je bio plné plísní?

- Není. Biopotraviny podléhají stejné kontrole jako jejich konvenční protějšky. Několik studií sledovalo, zda je mezi bio a ostatními potravinami nějaký rozdíl. Žádný nenašly.
- Někdy je bio dokonce bezpečnější. Třeba krmení skotu senem a zeleným krmivem výrazně snižuje výskyt patogenních bakterií.

Uživilo by bio svět?

- Ekologické statky někdy (ale jen někdy) mají nižší výnosy než průmyslové zemědělství s dávkami umělých hnojiv a pesticidů. Třeba u ozimé pšenice jsou asi o 10 % menší, u nejhorších brambor zhruba o třetinu. Ovšem postupy pěstování se pomalu vylepšují. Americké pokusy už ukázaly shodné výnosy u kukuřice a sóji z ekologického a intenzivního zemědělství.
- Kdyby svět přešel na ekologické zemědělství, nenásledoval by hladomor? Experti z Michiganské univerzity vzali statistické údaje o výnosech, přepočítávali je a zjistili, že nikoli. Většině rolníků by totiž sklizeň stoupla. Proč? Velká většina světových zemědělců – drobné rodinné statky v Africe nebo Asii – vůbec nepoužívá velké dávky agrochemikálií. Přejít na moderní ekologické zemědělství by jim spíše pomohlo. Intenzivní hospodaření zde provozují pouze velké exportní farmy.

Vydalo Hnutí DUHA, únor 2008

  	<p>Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti.</p>
---	---

Hnutí DUHA
Friends of the Earth Czech Republic

A› Bratislavská 31, 602 00 Brno
T› 545 214 431
F› 245 214 428
E› info@hnutiduha.cz
www.hnutiduha.cz

Hnutí DUHA s úspěchem prosazuje ekologická řešení, která zajistí zdravé a čisté prostředí pro život každého z nás. Navrhujeme konkrétní opatření, jež sníží znečištění vzduchu a vody, pomohou omezit množství odpadu, chránit krajinu nebo zbavit potraviny toxických látek. Naše práce zahrnuje jednání s úřady a politiky, návrhy zákonů, kontrolu průmyslových firem, pomoc lidem, rady domácnostem a vzdělávání, výzkum, informování novinářů i spolupráci s obcemi. Hnutí DUHA působí celostátně, v jednotlivých městech a krajích i na mezinárodní úrovni. Je českým zástupcem Friends of the Earth International, největšího světového sdružení ekologických organizací.